

ปัจจัยเอื้อต่อการรับรู้สารสนเทศในการบำบัดของเยาวชนผู้ติดยาเสพติด

ขวัญทัย สันฐานอก PhD*

ชลภัสน์ วงษ์ประเสริฐ PhD **

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเอื้อต่อการรับรู้สารสนเทศในการบำบัดของเยาวชนผู้ติดยาเสพติด ผู้ให้ข้อมูลหลัก อายุระหว่าง 15-24 ปี ประกอบด้วย 1) กลุ่มเยาวชนผู้บำบัดรักษายาเสพติดในโรงพยาบาล ราชบุรีขอนแก่น 10 คน 2) กลุ่มเยาวชนผู้บำบัดรักษายาเสพติดในศูนย์สร้างโอกาสเด็กและเยาวชน (บ้านเรา) จังหวัดขอนแก่น 8 คน และ 3) กลุ่มเยาวชนผู้บำบัดรักษายาเสพติดในชุมชนสามเหลี่ยม จังหวัดขอนแก่น 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน โดยใช้เทคนิค Snowball เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย เครื่องมือการวิจัย คือ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก และแนวทางการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเอื้อต่อการรับรู้สารสนเทศในการบำบัดของเยาวชนผู้ติดยาเสพติด มี 3 ด้าน คือ 1) ปัจจัยด้านเจตคติ ได้แก่ ความเข้มแข็งทางจิตและความตั้งใจที่จะเลิกยาเสพติด 2) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การยอมรับจากครอบครัว และการมีตัวแบบที่ดีในการเลิกยาเสพติด 3) ปัจจัยด้านแหล่งสารสนเทศ ได้แก่ สารสนเทศที่มาจากแหล่งสารสนเทศบุคคล ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย คือ การให้สารสนเทศในการบำบัดยาเสพติดควรคำนึงถึงปัจจัยเอื้อต่อการรับรู้สารสนเทศของเยาวชนผู้เข้ารับการบำบัด

คำสำคัญ: ปัจจัยเอื้อการรับรู้สารสนเทศในการบำบัดยาเสพติด เยาวชนผู้ติดยาเสพติด การเลิกยาเสพติด.

*นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจำกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Enabling Factors Conducive to Information Perceptibility in The Treatment of Drug abuse Youths.

Thawanhatai Sinthunok PhD *

Chollabhas Vongprasert PhD**

Abstract

The purpose of qualitative research was to investigate the factors contributing to information perception in treatment of drug addicts. Key informants aged 15-24 included: 1) The groups of youth drug addicts in Thanyarak Hospital, Khon Kaen 10 persons. 2) The groups of the youths drug addicts who treated from the drugs in the step of efficient restoration in the Center that created the chances to the children and the youths (Ban Roaw) Khonkaen province 8 persons. and 3) The groups of the youths drug addicts who treated from the drugs in the step of efficient restoration in Samliem Community Khonkaen province 2 persons. Snowball sampling was used to result a key Informants of 20 drug abuse youths. The tools for collecting the data were In-depth interviewing methods and participatory observation. The data were analyzed by using Content Analysis . The results of research were found that this the enabling factors conducive to information perceptibility in the treatment of drug abuse youths'information in changing their behaviors from the drugs consisting of three categories, that is, 1) The personal factors mean the mental strength and attention to change their behaviors from the drugs 2) The social factors, that is, the acknowledgement from the family and to have role models to be free from the drugs and 3) Factors related to information sources are information derived from personal information sources. The suggestion from the research is that on drug treatment should be considered to factors conducive to information perceptibility in the treatment of drug abuse youths.

Keywords: enabling factors conducive to information perceptibility in the treatment of drug abuse, youths drug abstinence, decision to quit drugs.

*Doctor of Philosophy of Humanities and Social Sciences student (Information studies). Faculty of Humanities and Social Sciences Khonkaen University.

**Assistant Professor, Department of Information and Communication Management Faculty of Humanities and Social Sciences Khonkaen University.

บทนำ

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของประชากรในสังคมทุกระดับ เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากผู้ติดยาเสพติดเป็นบ่อเกิดของการก่ออาชญากรรมในรูปแบบต่างๆ อาทิ การลักขโมย การจี้ปล้น การใช้ความรุนแรง และการค้ามนุษย์ เนื่องจากผลกระทบจากฤทธิ์ของยาเสพติดทำให้ผู้เสพยาขาดการควบคุมตนเองจนทำให้เกิดก่ออาชญากรรมดังกล่าว ในประเทศไทยปัญหายาเสพติด จัดว่าเป็นปัญหาสังคมที่มีความรุนแรงระดับชาติและส่งผลร้ายไปยังสังคมทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพที่ทรุดโทรมของตัวผู้เสพติดโดยตรง ความสัมพันธ์ที่แย่งภายในครอบครัว และความเดือดร้อนของสังคมแวดล้อมที่มาจากผู้เสพยาเสพติด อีกทั้งปัญหายาเสพติดยังส่งผลกระทบต่อสังคมระดับมหภาคต่อภาระค่าใช้จ่ายของประเทศที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการป้องกันปราบปราม บำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้รายงานถึงสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในประเทศไทยว่า คติยาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่มีการจับกุมได้มากที่สุด¹ และพบว่าผู้เข้ารับการรักษาเป็นกลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 15-24 ปี² ซึ่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาเสพติด พ.ศ. 2545 กำหนดว่า ผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วยมีโชอาชญากร จึงต้องได้รับการรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพให้กลับมาเป็นปกติ และการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดนั้น นอกเหนือจากการมุ่งหวังให้หายจากอาการติดยาและไม่หวนกลับไปเสพยาแล้ว ในระบบการบำบัดรักษายังมุ่งหวังให้ผู้เสพยาสามารถดำรงชีวิตและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมอีกด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ติดยาเสพติด พบว่า การรับรู้สารสนเทศที่ใช้ในการบำบัดรักษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ติดยาเสพติด อาทิ ผลการวิจัยในประเทศอเมริกา ของ Jayme Elizabeth และ Brenda Dervin³ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการ การแสวงหา การตีความ และการรับรู้สารสนเทศเพื่อการยอมรับและนำไปปฏิบัติของผู้ติดยาเสพติดหญิงตั้งครรภ์ที่อยู่ระหว่างการบำบัดรักษา และนำไปปรับการสื่อสารสารสนเทศให้เหมาะสมกับการรับรู้ของผู้เข้าบำบัด พบว่าผู้เข้าบำบัดที่ได้รับการสนับสนุนด้านสารสนเทศที่สามารถ

เข้าถึงความต้องการที่แท้จริงนั้น มีพฤติกรรมการยอมรับการบำบัดรักษาและลดการเสพยาเสพติดลง จึงกล่าวได้ว่าการรับรู้สารสนเทศเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจลดพฤติกรรมเสพยาเสพติด

สำหรับจังหวัดขอนแก่น หน่วยงานทั้งในภาครัฐและเอกชนได้ให้ความสำคัญต่อการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติดในเยาวชน โดยหน่วยงานต่างๆ ได้บูรณาการการบำบัดรักษาหลากหลายวิธีเพื่อให้สามารถสื่อสาร ชักจูงใจ เปลี่ยนทัศนคติเยาวชนผู้ติดยาให้เลิกยาเสพติดและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ ซึ่งการรับรู้สารสนเทศในการบำบัดนั้นเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเยาวชนผู้เข้ารับการบำบัดรักษา

จากแนวคิดดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยเอื้อต่อการรับรู้สารสนเทศในการบำบัดของเยาวชนผู้ติดยาเสพติด โดยงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจกับปัจจัยเอื้อที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้สารสนเทศโดยใช้แนวคิดทฤษฎีทางสารสนเทศศาสตร์และสังคมวิทยา และเป็นแนวทางการปรับแต่งสารสนเทศในการสื่อสารเพื่อการรับรู้ของเยาวชนผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยเอื้อต่อการรับรู้สารสนเทศในการบำบัดที่มีผลต่อการเลิกยาเสพติดของเยาวชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเยาวชนผู้ติดยาเสพติด อายุระหว่าง 15-24 ปี ที่เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาเสพติด ใน 1) โรงพยาบาลธัญญารักษ์ขอนแก่น 2) ศูนย์สร้างโอกาสเด็กและเยาวชน (บ้านเรา) จังหวัดขอนแก่น และ 3) ชุมชนสามเหลี่ยม ที่ไม่เสพยาเสพติดแล้วมากกว่า 3 เดือน การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจงในผู้ให้ข้อมูลรายแรกของแต่ละพื้นที่ศึกษา จากการสอบถามจากเจ้าหน้าที่และผู้ดูแลการบำบัดรักษาของผู้ให้ข้อมูลหลักโดยตรง จากนั้นผู้ให้ข้อมูลหลักรายต่อไปถูกเลือกด้วยเทคนิควิธี Snow Ball ใช้เวลาในเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 1 ปี ผู้ให้ข้อมูลหลักที่สัมภาษณ์เชิงลึกได้จำนวน 20 คน เป็น เพศหญิงจำนวน 6 คน เพศชาย จำนวน 14 คน

เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย 1) แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแนวคำถามปลายเปิดเพื่อศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตีความสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศ ช่องทางการรับสารสนเทศ และรับรู้สารสนเทศของเยาวชน ผู้บำบัดยาเสพติดที่ทำให้เลิกยาเสพติดได้ 2) แนวทางการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นแนวทางการสังเกตที่ผู้วิจัยได้สังเกตเกี่ยวกับบริบทแวดล้อมของพื้นที่การศึกษา พฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศของเยาวชนผู้บำบัดยาเสพติด ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนผู้บำบัดยาเสพติดกับบุคคลที่แวดล้อมและมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจยอมรับและปฏิบัติตามสารสนเทศในการบำบัดของเยาวชนผู้เข้ารับการบำบัด 3) ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในการพูดคุย สัมภาษณ์ สังเกต เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครอบคลุมและเชื่อถือได้โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำตลอดการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และได้รับความยินยอมจากผู้ร่วมวิจัย โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักแบบรายบุคคล โดยผู้ให้ข้อมูลได้เล่าปรากฏการณ์ที่เป็นเรื่องราวชีวิต ประสบการณ์ในเข้าบำบัดรักษายาเสพติดตั้งแต่เข้าบำบัดรักษาจนเลิกยาเสพติด ช่องทางการรับสารสนเทศ การตีความสารสนเทศ ความคาดหวังต่อสารสนเทศ การตัดสินใจรับรู้สารสนเทศเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และ ความสัมพันธ์กับสังคมแวดล้อมของผู้ให้ข้อมูล 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับผู้ให้ข้อมูลในแต่ละพื้นที่การศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล แบบวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการอ่านข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปบันทึกเสียงแบบคำต่อคำ และการจดบันทึก ขั้วหลายๆ ครั้ง ชัดเจนได้คำสำคัญ นำคำสำคัญมาจัดหมวดหมู่ของข้อมูล ใส่รหัสข้อมูล และนำข้อมูลมาเรียงร้อยสร้างความเชื่อมโยงตามความเป็นเหตุเป็นผลเพื่อนำมาอธิบายถึงกระบวนการทางความคิดในการรับรู้และยอมรับสารสนเทศของผู้ให้ข้อมูล และทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้นั้นสมบูรณ์เพื่อตอบคำถามการวิจัย การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

ข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

จริยธรรมในการวิจัย

ผู้วิจัยตระหนักและให้ความสำคัญกับการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการวิจัยครั้งนี้ด้วยการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภายใต้การรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ทำหนังสือจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลจาก 1) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลรัฐราษฎร์ขอนแก่น 2) หัวหน้าศูนย์สร้างโอกาสเด็กและเยาวชน (บ้านเรา) จังหวัดขอนแก่น และ 3) ผู้นำชุมชนสามเหลี่ยม ซึ่งเป็นพื้นที่การศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก 20 คน อายุระหว่าง 15-24 ปี ใน 3 พื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย 1) กลุ่มเยาวชนผู้บำบัดรักษายาเสพติดในโรงพยาบาลราษฎร์ขอนแก่น จำนวน 10 คน เพศหญิง 6 คน เพศชาย 4 คน 2) กลุ่มเยาวชนผู้บำบัดรักษายาเสพติดในศูนย์สร้างโอกาสเด็กและเยาวชน (บ้านเรา) จังหวัดขอนแก่น เพศชาย จำนวน 8 คน และ 3) กลุ่มเยาวชนผู้บำบัดรักษายาเสพติดในชุมชนสามเหลี่ยม จังหวัดขอนแก่น เพศชาย จำนวน 2 คน พบว่า

1. ผู้ให้ข้อมูลใช้ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจและความตั้งใจในการเลิกยาเสพติดเป็นหลักในกระบวนการทางความคิดเพื่อยอมรับสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับทางเลือกในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ในการบำบัดรักษาจนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่างๆ จนชนะความรู้สึกในการต้องการเสพยาเสพติดและตัดสินใจเลิกยาเสพติดในที่สุด ยกตัวอย่างเช่น

“เลิกยาใจต้องเข้มแข็งครับ ทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับตัวเราเอง ถ้าเราเข้มแข็ง คิดว่าเราทำได้ เราก็จะผ่านมันไปได้” ชาย อายุ 18 ปี

“ต้องเลิกให้ได้ละ หนูตั้งใจจะเลิก ถ้าเลิกไม่ได้หนูต้องตายแน่ๆ เกือบตายมาหลายครั้งแล้วละ ถ้าหนูไม่เชื่อหมอยา ไม่เลิกยา ซ้อมไปอีกทีหนูคงไม่พิน” หญิง อายุ 20 ปี

2. ผู้ให้ข้อมูลเกิดการรับรู้และยอมรับสารสนเทศในการบำบัดรักษายาเสพติด เมื่อได้รับปัจจัยดังนี้

1) ได้รับการยอมรับและการสนับสนุนด้านกำลังใจ

การแสดงความรัก ความเอื้ออาทร การเอาใจใส่ดูแล จากครอบครัวและคนที่รัก ทำให้ผู้ป่วยบำบัดรักษายาเสพติดเกิด ความอบอุ่นทางจิตใจ มีหลักยึด และยอมรับสารสนเทศที่มา จากครอบครัวและคนที่รัก เพื่อใช้ในการสร้างความเข้มแข็ง ทางจิตใจในการต่อสู้กับความรูสึกและสถานการณ์ต่างๆ ระหว่างการเลิกยาเสพติด ยกตัวอย่างเช่น

“ป้าโทรมาหาบอกว่าให้เริ่มต้นใหม่ อย่ากลับไปเล่นยา อีก มันไม่ดี ที่บ้านรออยู่แล้วก็จะไม่มีใครซ้ำเติมหนู ยังให้ โอกาสกลับตัวเหมือนเดิม หนูรู้สึกดีมาก คิดว่าไม่มีใครสนใจ แล้ว ทำให้หนูมีความรู้สึก ว่า ป้าไม่ได้เกลียดเรา ตอนคุย โทรศัพท์ หนูตื่นตื่นมาก ร้องไห้อย่างเดียว” หญิง อายุ 20 ปี

“แม่โทรมาทุกวัน เราทำผิดก็ครั้งแม้อย่างไรก็ให้อภัย แม่ บอกว่าให้เชื่อพี่ๆ ที่เค้าดูแล เค้าหวังดี อยากให้เราเลิกได้ หนูก็ทำตามค่ะ พี่เค้าให้เข้ากลุ่มทำอะไรหนูก็ทำหมด อยาก เลิกให้ได้ค่ะ อยากกลับไปอยู่กับแม่ค่ะ” หญิง อายุ 18 ปี

2) การมีตัวแบบที่ประสบความสำเร็จในการเลิกยาเสพติดและเป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นปัจจัยเอื้อที่มีความ สำคัญในการรับรู้สารสนเทศที่ใช้ในการบำบัดรักษา เนื่องจากผู้ติดยาเสพติดจะใช้ตัวแบบดังกล่าวนี้ในการสร้าง มโนทัศน์ว่าหากตนเองทำได้อย่างตัวแบบ ตนเองก็จะ สามารถประสบความสำเร็จและมีชีวิตเหมือนตัวแบบได้เช่น กัน ยกตัวอย่างเช่น

“พี่ๆ ที่เลิกยาเสพติดแล้วหลายคนก็ได้เข้าทำงานครับ ไปเป็นเทคนิคที่เทศบาล ก็เลยอยากเลิกได้บ้าง ปรึกษาเขา ครับว่าทำยังไงถึงเลิกได้ ทำยังไงถึงได้ไปทำงาน อยากไป เป็นบ้าง เพราะมันเป็นงานที่มีเกียรติและทำให้แม่ภูมิใจ ครับ” ชาย อายุ 15 ปี

“พี่เบิ้มเมื่อก่อนเขาใหญ่ในวงการยาครับ เป็นหัวหน้า แก๊งค์ ไม่มีใครไม่รู้จัก พอเขาเลิกมาเป็นคนดี ก็ดังครับ ได้ออกทีวี ได้ออกรายการ นื่องๆ ก็รัก ใครก็รัก อยากเอา อย่างพี่เขาครับ” ชาย อายุ 19 ปี

3. ได้รับสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศบุคคลที่มีความ สำคัญต่อผู้ป่วยบำบัดรักษา รวมถึงมีความเกี่ยวข้องกับ สถานการณ์ต่างๆ ที่ผู้ป่วยบำบัดรักษาต้องเผชิญ เนื่องจากผู้เข้า บำบัดรักษามีทัศนคติที่ดี มีความเชื่อใจ ต่อแหล่งสารสนเทศ บุคคลเหล่านั้นจะสามารถให้สารสนเทศที่จำเป็นต่อการ แก้ไขปัญหาต่างๆ และทำให้ผู้ป่วยบำบัดรักษาสามารถเลิก ยาเสพติดได้ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่บำบัดรักษา ยาเสพติด ตำรวจ ตัวแบบในการเลิกยาเสพติด บุคคลในครอบครัว

คนรัก เพื่อน ยกตัวอย่างเช่น

“พี่เจ้าหน้าที่เขาบอกว่า ให้ทำตัวสบาย ๆ ไม่ต้องไปคิด อะไรมาก ทำตามที่พี่เขาบอก มันจะดี จะทำให้เลิกยาได้ หนู ก็จะทำตามอย่างพี่ที่เค้าบอกค่ะ” หญิง อายุ 15 ปี

“ตำรวจบอกว่าเรื่องยา ไม่เหมือนเรื่องทั่วไป เป็นสิ่งผิด กฎหมายร้ายแรง ดินะที่หนูโดนแค่โทษเสพ ถ้าเป็นคนขาย หนูอาจจะโดนจำคุกตลอดชีวิต และบอกให้หนูเลิกยาแล้ว กลับไปเรียน หนูเชื่อค่ะ เพราะไม่อยากติดคุก” หญิง 16 ปี

“ผมปรึกษากับพี่ที่เค้าเลิกได้แล้วครับ เค้าเคยเล่นหนัก กว่าผม เค้ายังเลิกได้ ตอนนี้เค้าก็ทำงานมีเงิน มีอนาคต ผม ก็คิดว่าถ้าพี่เค้าทำได้ ผมก็ทำได้ครับ” ชาย อายุ 20 ปี

“แม่บอกว่าคนแถวบ้านเล่นยาตอนท้อง ลูกออกมา ก็ สมองผ่อ หนูเลยอยากเลิก เพราะมีลูกแล้ว” หญิง อายุ 22 ปี

“แฟนพาไปบำบัดครับ เพราะเขาเห็นแล้วผมไม่มี อนาคต ตอนบำบัดเขาก็มาเยี่ยมตลอดครับ มาให้กำลังใจ มาบอกให้ผมทำนั่น ทำนี่ แล้วก็ให้ผมเชื่อพี่พยาบาล จะได้ ออกไปหาเขาเร็วๆ ครับ” ชาย อายุ 21 ปี

“เพื่อนที่เคยเล่นยาด้วยกันชวนเลิกครับ มันเลิกได้แล้ว มันก็คอยมาบอกว่าต้องทำอะไร ตอนไหนครับ” ชาย อายุ 17 ปี

การอภิปรายผล

1. ปัจจัยด้านเจตคติเยาวชนที่สามารถเลิกยาเสพติด ได้ นั้น เป็นบุคคลที่มีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจและมีความ ตั้งใจแน่วแน่ในการเลิกยาเสพติด จึงรับรู้และยอมรับ สารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความมั่นคงทางด้าน อารมณ์ การสร้างพลังบวกในกระบวนการทางความคิดว่า ตนเองสามารถเลิกยาเสพติดได้ โดยความเข้มแข็งทางด้าน จิตใจของบุคคล ทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมี กำลังความสามารถพอที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นๆ ได้ โดยไม่ยากเกินความสามารถของตนเอง ดังนั้น ผู้บำบัด ยาเสพติดที่รับรู้และยอมรับสารสนเทศในการบำบัดต่างๆ เพื่อเลิกยาเสพติดนั้นจะต้องเชื่อว่าตนเองสามารถทำ กิจกรรมการบำบัดรักษาได้ และต้องมีความเข้มแข็งทาง จิตใจในการเผชิญต่อสภาวะกดดันต่างๆ เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายในการเลิกยาเสพติด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ อำนาคกิจกร⁵ ที่ศึกษาถึงปัจจัยทางจิตสังคมและ ความตั้งใจเลิกยาเสพติดของผู้ติดยาเสพติดในศูนย์บำบัด รักษา ยาเสพติดเชียงใหม่ พบว่าความเข้มแข็งทางจิตใจและ

ความแน่วแน่นในการตั้งใจเลิกยาเสพติดของผู้ติดยาเสพติด ที่เข้ารับการบำบัดรักษาแบบผู้ป่วยในของศูนย์จำนวน 200 คน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในความสามารถของตนเอง ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคระหว่าง บำบัดอยู่ในระดับสูง ดังนั้น ความเข้มแข็งทางจิตใจและความตั้งใจแน่วแน่นในการเลิกยาเสพติด⁶ จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้บำบัดรักษาเรียนรู้และยอมรับสารสนเทศในการ บำบัดจนสามารถเลิกยาเสพติดได้

2. ปัจจัยด้านสังคม ผู้เข้าบำบัดรักษาส่วนใหญ่มีการ รับรู้และยอมรับสารสนเทศในการบำบัดรักษาเสพติดมากขึ้น เมื่อได้รับการยอมรับและสนับสนุนด้านกำลังใจใน ระหว่างบำบัดรักษาจากครอบครัวและคนที่รัก (Peer Group) เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้เข้ารับการบำบัดรักษา เกิดกำลังใจในการต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรค เกิดความ อ่อนน้อมทางจิตใจ มีหลักยึด ทำให้เกิดความเข้มแข็งทางด้าน จิตใจซึ่งเป็นปัจจัยเอื้อสำคัญประการหนึ่งดังที่กล่าวไว้ข้าง ต้น การสนับสนุนทางด้านกำลังใจจาก Peer Group นี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนุพงศ์ จันทร์จุฬา และคณะ⁷ ที่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนของ ครอบครัวและการกำกับตนเองเพื่อการเลิกยาเสพติดของ ผู้ป่วยติดยาเสพติด ในกลุ่มตัวอย่างของผู้ป่วยที่มารับการ บำบัดรักษาที่ศูนย์บำบัดรักษาเสพติดสงขลาและปัตตานี จำนวน 126 คน พบว่าการสนับสนุนของครอบครัวอารมณ์ ด้านการประเมินคุณค่า ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้าน ทรัพยากร มีความสัมพันธ์กับการกำกับตนเองด้านการ สังเกตตนเอง การตัดสินใจ และการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง ในการเลิกยาเสพติดในระดับมาก ซึ่งเป็นไปในทิศทาง เดียวกันกับการศึกษาในครั้งนี้ ที่พบว่าการได้รับการ สนับสนุนด้านกำลังใจจากครอบครัว เพื่อน คนรัก เป็นปัจจัย เอื้อที่มีผลต่อการรับรู้และยอมรับสารสนเทศในบำบัดรักษา ต่างๆ ในการเลิกยาเสพติด นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้พบ ประเด็นเพิ่มเติมในการศึกษาปัจจัยทางสังคมว่า การมี ตัวแบบ (Role Model) ที่ประสบความสำเร็จในการเลิก ยาเสพติดและเป็นที่ยอมรับในสังคมเป็นปัจจัยเอื้อที่มีความ สำคัญในการรับรู้สารสนเทศที่ใช้ในการบำบัดรักษาเสพติด เนื่องจากผู้เข้ารับการบำบัดใช้ตัวแบบเป็นแนวทางในปฏิบัติ และมีความคาดหวังว่าตนเองจะเป็นที่ยอมรับของสังคมได้ เช่นกันหากสามารถเลิกยาเสพติดได้ สอดคล้องแนวคิดของ Bandura⁸ ที่กล่าวว่า การใช้ตัวแบบ (Role Model) สามารถ

สร้างการเรียนรู้ในความสามารถของตนเองเพื่อไปสู่ผลสำเร็จ ได้ ดังนั้น การเลียนแบบพฤติกรรมกรรมการรับรู้สารสนเทศของ ตัวแบบที่ประสบความสำเร็จในการเลิกยาเสพติด ทำให้ผู้ เข้าบำบัดรักษาเกิดความมั่นใจในการยอมรับสารสนเทศที่ ใช้ในการบำบัด

3. ปัจจัยด้านแหล่งสารสนเทศ ผู้เข้ารับการบำบัด รักษาเรียนรู้และยอมรับสารสนเทศในการบำบัด เมื่อ สารสนเทศเหล่านั้นมาจากแหล่งสารสนเทศบุคคลที่มีความ เกี่ยวข้องกับตนเองในสถานการณ์และบริบทต่างๆ และ ผู้เข้ารับการบำบัดมีความไว้วางใจ เชื่อมั่นว่าสารสนเทศ ที่มาจากบุคคลเหล่านั้นสามารถสร้างประโยชน์และช่วยใน การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้⁹ อาทิ เจ้าหน้าที่บำบัดรักษา ยาเสพติด เจ้าหน้าที่ตำรวจ ศาล ตัวแบบในการเลิกยาเสพติด บุคคลในครอบครัว คนรัก เพื่อนในกลุ่มเลิกยาเสพติด สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ Gerhard¹⁰ ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารข้อมูลด้านยาเสพติดในนักศึกษา มหาวิทยาลัย ถึงพฤติกรรมการสื่อสาร ช่องทางสื่อ และ ปัจจัยเอื้อต่างๆ ในการแสวงหาข้อมูลเพื่อตอบสนองความ ต้องการของนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 407 คน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารในการแสวงหาข้อมูลของกลุ่ม ตัวอย่างมากที่สุด คือ การสื่อสารระหว่างบุคคล ที่เป็นเครือ ข่ายแบบกลุ่มเพื่อน และผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา⁹ ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกันกับผลวิจัยในครั้งนี้ว่าแหล่งสารสนเทศ บุคคลเป็นปัจจัยเอื้อที่ส่งผลต่อการรับรู้และยอมรับ สารสนเทศในการบำบัดรักษาจนทำให้ผู้เข้ารับการบำบัด สามารถเลิกยาเสพติดได้

ข้อเสนอแนะ

ในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดต้องคำนึงถึงปัจจัย เอื้อในการรับรู้สารสนเทศของผู้เข้ารับการบำบัด ประกอบ ด้วย ปัจจัยด้านเจตคติ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้าน แหล่งสารสนเทศ เพื่อนำมาพิจารณาหาแนวทางการสื่อสาร สารสนเทศที่เหมาะสมกับการรับรู้ของผู้เข้าบำบัดรักษา รายกรณี ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับสารสนเทศและปฏิบัติตามจน สามารถเลิกยาเสพติดได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่เข้าร่วมงานวิจัย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลรัษฎากรักษ์ขอนแก่น ผู้นำกลุ่มเล็ก

ยาเสพติด ผู้นำชุมชนสามเหลี่ยม และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่
อำนวยความสะดวกในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ. ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวม
ปีพ.ศ. 2556.สำนักงานกฤษฎีกา; 2557.
2. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
แห่งชาติ. แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายา
เสพติดปีพ.ศ. 2559. กระทรวงยุติธรรม; 2558.
3. Harpring, Jayme Elizabeth, Brenda Derwin. Infor-
mation-seeking by pregnant, drug-addicted women:
An application of the Sense-making approach. Pro
Quest Dissertations & Theses (PQDT); 1994.
4. ปิยวรรณ ทศนาญชลี. กระบวนการไม่เสพติดยาบ้าซ้ำ:
กรณีศึกษาผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา
เสพติดในระบบบังคับบำบัด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ; 2553.
5. วันเพ็ญ อำนาจกิตติกร. ปัจจัยทางจิตสังคมและความ
ตั้งใจเลิกยาเสพติดของผู้ติดยาเสพติดในศูนย์บำบัด
รักษายาเสพติดเชียงใหม่. ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติด
เชียงใหม่ สถาบันธัญญารักษ์, กรมการแพทย์กระทรวง
สาธารณสุข; 2553.
6. นันทิชาติสันต์ สกุลพงศ์, อรพินทร์ ชูชม, ณัฐสุดา
เตพันธ์. การพัฒนาแบบวัดความตั้งใจในการเลิกใช้ยา
เสพติดในผู้ติดยาเสพติดหญิง. วารสารการพยาบาล
และการดูแลสุขภาพ 2558; 33 (3): 144-151.
7. อนุพงศ์ จันทร์จุฬา, สุดใจ พันธุ์ภักดี, สินี วงษ์โสพนา
กุล, นวลจันทร์ โอทอง. ความสัมพันธ์ระหว่างการ
สนับสนุนของครอบครัวและการกำกับตนเองเพื่อการ
เลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติด: กรณีศึกษาในศูนย์
บำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้. สงขลา: ศูนย์บำบัด
รักษายาเสพติดสงขลา; 2555.
8. Bandura A. Social foundations of thought and
action: A social cognitive Theory. New Jersey:
Prentice-Hall; 1986.
9. ชลภัสส์ วงษ์ประเสริฐ. การปรับแต่งและการเผยแพร่
สารสนเทศ. กรุงเทพฯ: คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยรังสิต; 2551.
10. Gerhard, J.H. Communication Drug Abuse
Information Among College Students. Oxford
Journals, Social Sciences 1973; 37(2), 191-171.